

การจัดการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

Participation Management in Learning Management through The Sufficiency Economy Philosophy of Basic Education Schools

โอภาศ วุฒิสเลา, ขวนคิด มะเสนะ, วิสุทธิ์ รัตรี
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเสนอการจัดการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มตัวอย่างการตอบแบบสอบถาม จำนวน 379 คน การสัมภาษณ์ จำนวน 9 คน การศึกษาคูณ จำนวน 3 โรงเรียน การประชุมสนทนากลุ่ม จำนวน 15 คน และการประชุมพิจารณา จำนวน 20 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต แบบประเมินการจัดการแบบมีส่วนร่วม และแบบประเมินความเหมาะสมของคู่มือ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า การจัดการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มี 4 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน (Planning) การดำเนินการ (Action) การประเมินผล (Evaluation) และการใช้ประโยชน์ (Congratulation) โดยแบ่งการจัดการแบบมีส่วนร่วมเป็น 2 ด้าน คือ ด้านที่ 1 การจัดการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผน การจัดการเรียนรู้ ร่วมดำเนินการจัดการเรียนรู้ ร่วมวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ร่วมใช้ประโยชน์และชื่นชมยินดีในความสำเร็จของการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และด้านที่ 2 การจัดการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนโดยผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาผู้เรียน ร่วมจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาผู้เรียน ร่วมวัดและประเมินผลการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาผู้เรียน ร่วมใช้ประโยชน์และชื่นชมยินดีในความสำเร็จของการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งผลการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของการจัดการแบบมีส่วนร่วม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ผลการพิจารณาพิจารณาและประเมินการจัดการแบบมีส่วนร่วม พบว่า มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของการจัดการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก และความเหมาะสมของคู่มือการนำไปใช้ โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : การจัดการแบบมีส่วนร่วม, การจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง, สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

Abstract

This research aimed to study and suggest participation management through the philosophy of sufficiency of basic education schools. The sample consisted of 379 people. The instrument was questionnaires. The statistics used were mean, standard deviation, and content analysis. The research found that :Participation Management in a learning management philosophy of sufficiency of basic education school has four stages is Planning Action Evaluation and Congratulation. divided of Participation Management into two aspects : first, the management engaged in the learning curriculum of basic education. Parental and community involvement in the planning of the curriculum. Joint Learning Management Joint assessment and evaluation of learning. Joint use and rejoice in the success of the learning curriculum of basic education school and the management of the two engaged in learning activities to promote student development. Parental and community involvement in the planning of activities to promote student development. Joint activities to promote student development. Measurement and evaluation of joint activities to promote student development. Joint use and rejoice in the success of the activities promote student development. The results determine the suitability and feasibility of management involvement. The overall level. The overall level And the suitability of your application. Overall a very reasonable level.

Keywords : Participation Management, sufficiency economy learning, Basic Education School.

บทนำ

ในปัจจุบันความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทำให้สังคมทั่วโลกปรับเปลี่ยนอย่างรวดเร็ว ซึ่งจากการศึกษาพบว่า เด็กไทยมีพฤติกรรม การบริโภคสินค้าและวัฒนธรรมของต่างชาติอย่างไม่เหมาะสมกับ สภาพและวิถีชีวิต การรับเอาวัฒนธรรมของต่างชาติโดยขาดการ ไตร่ตรองใคร่ครวญที่ตีส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และความเป็นอยู่ขาดความสมดุลด้านจิตใจและวัตถุ และประชาชน ขาดความรู้ความเข้าใจในแก่นแท้ของการพัฒนาคุณภาพชีวิตตนเอง เพื่อพัฒนาประเทศ

ปัจจุบันประเทศไทยยังคงเผชิญกับกระแสการเปลี่ยนแปลง ทั้งภายในและภายนอกประเทศที่ผันผวนซับซ้อนและคาดการณ์ ผลกระทบได้ยาก แม้ว่าในภาพรวมสังคมไทยมีภูมิคุ้มกันเพิ่มขึ้นและมีภูมิคุ้มกันที่แข็งแกร่งแตกต่างกันไปทั้งในระดับปัจเจก ครอบครัว ชุมชน และสังคมแต่ก็ยังไม่เพียงพอที่จะรองรับสถานการณ์ การเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องนำ ภูมิคุ้มกันที่มีอยู่พร้อมทั้งสร้างภูมิคุ้มกันในประเทศให้เข้มแข็งขึ้น ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยเสริมสร้างทุนที่มีอยู่ ของประเทศให้เข้มแข็ง ทั้งทุนทางสังคม ทุนทางเศรษฐกิจ และทุน ทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งใช้ประโยชน์อย่างมี ประสิทธิภาพและเป็นธรรม เพื่อเตรียมพร้อมให้ประเทศสามารถ ปรับตัวรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้อย่างยั่งยืน การพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฉบับที่ 11 จึงมีแนวคิดที่มึ ความต่อเนื่องจากแนวคิดของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8-10 โดยยังคง ยึดหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” และ “คนเป็นศูนย์กลาง ของการพัฒนา” รวมทั้ง “สร้างสมดุลการพัฒนา” ในทุกมิติและ ขับเคลื่อนให้บังเกิดผลในทางปฏิบัติที่ชัดเจนยิ่งขึ้นในทุกระดับ เพื่อให้การพัฒนาและบริหารประเทศเป็นไปบนทางสายกลางเชื่อมโยง ทุกมิติของการพัฒนาอย่างบูรณาการ ทั้งคน สังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมและการเมือง โดยมีการวิเคราะห์อย่าง “มีเหตุผล” และ ใช้หลัก “ความพอประมาณ” ให้เกิดความสมดุลระหว่างมิติทาง วัตถุกับจิตใจของคนในชาติ ความสมดุลระหว่างความสามารถใน การพึ่งตนเองกับการแข่งขันในเวทีโลก ความสมดุลระหว่างสังคม ชนบทกับเมือง เตรียมระบบภูมิคุ้มกันด้วยการบริหารจัดการ ความเสี่ยงให้เพียงพอพร้อมรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง ทั้งภายนอกและภายในประเทศ ทั้งนี้การขับเคลื่อนกระบวนการ พัฒนาทุกขั้นตอนต้องใช้ “ความรอบรู้” ในการพัฒนาด้านต่างๆ ด้วยความรอบคอบ เป็นไปตามลำดับขั้นตอนและสอดคล้องกับ วิถีชีวิตของสังคมไทย รวมทั้งเสริมสร้างศีลธรรมและสำนึกใน “คุณธรรม” จริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่และดำเนินชีวิตด้วย “ความเพียร” จะเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีให้พร้อมเผชิญการเปลี่ยนแปลง ที่เกิดขึ้นทั้งในระดับปัจเจกครอบครัวชุมชน สังคมและประเทศชาติ โดยใช้แนวคิดและทิศทางการพัฒนาประเทศ สู่ความยั่งยืนตาม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดเป็นยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาในปี พ.ศ.2550-2554 โดยมี หน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการร่วมกันรับผิดชอบ เพื่อให้มี ความต่อเนื่องและยั่งยืน เป็นการจัดการศึกษาที่นำหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาผู้เรียนทั้งในและ นอกกระบวนการศึกษาให้สามารถดำรงชีวิตก้าวหน้าไปอย่างสมดุล มั่นคง พร้อมๆ กับมีวิถีการปฏิบัติที่ยั่งยืน พร้อมทั้งเสนอแนวทาง การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปจัดการศึกษาใน สถานศึกษา โดยมุ่งส่งเสริมการเรียนรู้และปลูกฝังให้ผู้เรียนมี คุณลักษณะอันพึงประสงค์ในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง และมีการพัฒนาหรือบูรณาการเนื้อหาสาระของ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไปในหลักสูตร ซึ่งแนวทางการดังกล่าว สามารถนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาได้ (ประยงค์ แก่นลา, 2552 : 111 - 112) นอกจากนี้ยังมีแนวทาง และแผนงานที่เป็นยุทธวิธีในการขับเคลื่อนอย่างเป็นขั้นตอน โดยการพัฒนางานความรู้และเครื่องมือการเรียนรู้ การพัฒนา บุคลากร การพัฒนาเครือข่าย การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ การติดตามประเมินผล และกำหนดแนวทางการดำเนินการในระยะ ต่อไปได้หลายรูปแบบตามลักษณะของโครงการและวัตถุประสงค์ (ประยงค์ แก่นลา, 2552 : 114 - 120) โดยแบ่งเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ปี 2550 กำหนดให้มีสถานศึกษาที่สามารถเป็นแบบอย่าง จำนวน 80 แห่ง ระยะที่ 2 ปี 2551-2552 พัฒนาและขยาย เครือข่ายสถานศึกษาที่เป็นแบบอย่างทุกจังหวัด จำนวน 800 แห่ง ระยะที่ 3 ปี 2553 - 2554 พัฒนาให้สถานศึกษาสามารถนำหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ให้ครบทุกแห่งทั่วประเทศ (ทวี คັນสนียพันธุ์, 2550 : 14-18) ส่วนปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการ ได้ดำเนินการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา ได้ระยะหนึ่งแล้ว สามารถพัฒนาจนได้สถานศึกษาต้นแบบเศรษฐกิจ พอเพียง ทั้งด้านการบริหารจัดการและการเรียนการสอน ในปี 2554 จำนวน 135 แห่ง สามารถเป็นต้นแบบการพัฒนาให้แก่สถานศึกษา อื่นๆ ได้เป็นอย่างดี ซึ่งจากการศึกษาแนวทางปฏิบัติที่เป็นเลิศของ สถานศึกษาพอเพียงหลายแห่งได้เน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นบุคลากรในสถานศึกษา ครู นักเรียน กรรมการ สถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน ชุมชน องค์กรและหน่วยงาน ราชการ ในการบริหารจัดการ และการจัดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง

ผู้วิจัยเห็นว่า การจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จะประสบความสำเร็จ บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้ได้ จำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน นักเรียน ผู้นำชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศในสถานศึกษา ส่งเสริมการเรียนรู้และปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งในสถานศึกษา

ในชุมชน ในครอบครัวและสถานที่อื่นๆ อีกทั้งร่วมติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนรู้เพื่อปรับปรุง พัฒนาผู้เรียนให้เข้าใจและตระหนักถึงคุณค่าของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และนำไปปรับใช้ในชีวิต เกิดอุปนิสัยอยู่อย่างพอเพียง และสามารถนำไปถ่ายทอดสู่ครอบครัวและชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาและเสนอการจัดการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย มี 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการจัดการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการจัดการแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ การศึกษาดูงานโรงเรียนต้นแบบ การสังเคราะห์องค์ประกอบหลัก และองค์ประกอบย่อยของการจัดการแบบมีส่วนร่วม เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ แบบสัมภาษณ์แบบสังเกต และแบบบันทึกสาระสำคัญของข้อมูลพื้นฐาน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างการจัดการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยยกร่างการจัดการแบบมีส่วนร่วม โดยเฉพาะองค์ประกอบของการจัดการแบบมีส่วนร่วม จัดทำร่างการจัดการแบบมีส่วนร่วม และคู่มือการนำไปใช้

ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบการจัดการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยจัดประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 15 คน แล้วปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของการจัดการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน วิเคราะห์ข้อมูล โดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของการจัดการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขั้นตอนที่ 4 การนำเสนอการจัดการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยจัดทำประชาสัมพันธ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 20 คน และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของการจัดการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และแบบประเมินความเหมาะสมของคู่มือการนำไปใช้ วิเคราะห์ข้อมูล โดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของการจัดการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และแบบประเมินความเหมาะสมของคู่มือการนำไปใช้

ผลการวิจัย

สภาพปัจจุบันเกี่ยวกับการจัดการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.29$) และสภาพความต้องการเกี่ยวกับการจัดการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมพบว่า มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.47$)

ผลการสร้างการจัดการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า การจัดการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ของการจัดการแบบมีส่วนร่วม ทฤษฎีพื้นฐานและหลักการของการจัดการแบบมีส่วนร่วม องค์ประกอบหลักของการจัดการแบบมีส่วนร่วม แนวการประเมินการจัดการแบบมีส่วนร่วม เงื่อนไขการนำไปใช้ และเงื่อนไขแห่งความสำเร็จและคู่มือการใช้การจัดการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีองค์ประกอบหลัก 2 ด้าน คือ ด้านที่ 1 การจัดการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และด้านที่ 2 การจัดการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาผู้เรียน ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยของการจัดการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ประสบผลสำเร็จพบว่า มีองค์ประกอบหลักจำแนกเป็น 2 ด้าน คือ ด้านที่ 1 การจัดการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และด้านที่ 2 ด้านการจัดการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาผู้เรียน โดยแต่ละด้านมีองค์ประกอบหลัก ด้านละ 4 องค์ประกอบย่อย ดังนี้ 1) ด้านที่ 1 การจัดการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ องค์ประกอบหลักที่ 1 การมีส่วนร่วมในการวางแผนจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีองค์ประกอบย่อย จำนวน 10 องค์ประกอบ องค์ประกอบหลักที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีองค์ประกอบย่อย จำนวน 10 องค์ประกอบ องค์ประกอบหลักที่ 3 การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีองค์ประกอบย่อย จำนวน 10 องค์ประกอบ และองค์ประกอบหลักที่ 4 การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์จากการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานมีองค์ประกอบย่อย จำนวน 10 องค์ประกอบ และ 2) ด้านที่ 2 ด้านการจัดการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาผู้เรียน ได้แก่ องค์ประกอบหลักที่ 1 การมีส่วนร่วมในการวางแผนจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนมีองค์ประกอบย่อย จำนวน

10 องค์ประกอบ องค์ประกอบหลักที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนมีองค์ประกอบย่อย จำนวน 10 องค์ประกอบ องค์ประกอบหลักที่ 3 การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนมีองค์ประกอบย่อย จำนวน 10 องค์ประกอบ และองค์ประกอบหลักที่ 4 การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์จากการจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนมีองค์ประกอบย่อย จำนวน 10 องค์ประกอบ รวมมีองค์ประกอบหลักจำนวน 8 องค์ประกอบ และมีองค์ประกอบย่อย จำนวน 80 องค์ประกอบ

ผลการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของการจัดการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อเสนอแนะ ดังนี้ หลักการและเหตุผล มีความยาวมากเกินไป ควรปรับลงเหลือ 1 หน้ากระดาษ ซึ่งไม่ใช่ไปเอาบทนำของเค้าโครงมาเขียน ควรสรุปให้เห็นหลักการและเหตุผลที่ชัดเจน ควรเพิ่มวัตถุประสงค์ของการจัดการแบบมีส่วนร่วมให้ชัดเจนและสามารถวัดได้ หมายเลขข้อของการจัดการแบบมีส่วนร่วมควรห่างจากข้อความ 1 ช่วงตัวอักษร เพิ่มหลักการพื้นฐาน เพิ่มแนวการประเมินและเพิ่มเงื่อนไขการนำไปใช้

ผลการประชาพิจารณ์และประเมินการจัดการแบบมีส่วนร่วม พบว่า ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของการจัดการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อเสนอแนะจากการประชาพิจารณ์ดังนี้ ควรเพิ่มวัตถุประสงค์ของการจัดการแบบมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐานของการจัดการแบบมีส่วนร่วม แนวการประเมินการจัดการแบบมีส่วนร่วม โดยเพิ่มเติมเงื่อนไขแห่งความสำเร็จไว้ส่วนท้าย

สรุปและอภิปรายผล

ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันเกี่ยวกับการจัดการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมพบว่า มีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก ส่วนสภาพความต้องการเกี่ยวกับการจัดการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมพบว่า มีความต้องการอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยังพบปัญหาและข้อเสนอแนะที่สำคัญ ได้แก่ ควรให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษา โดยจัดหาสื่อและอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนให้กับครูตามที่ในท้องถิ่นชุมชนควรมีส่วนร่วมในการสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ ตลอดจนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้กับนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

ทั้งที่บ้านและในโรงเรียนชุมชนให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะในการสร้างเครื่องมือและวิธีการวัดผล ประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่หลากหลาย ผู้ปกครองควรส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักของของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่องทั้งในโรงเรียน ที่บ้านและชุมชน ผู้ปกครองและชุมชนควรร่วมกันจัดทำบัญชีรายรับรายจ่ายประจำวัน ฝึกนักเรียนให้รู้จักการเก็บออม รู้จักการผลิตเพื่อบริโภคแบบพึ่งตนเอง ผู้ปกครองและชุมชนควรมีส่วนร่วมในการกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน กำหนดเกณฑ์ในการประเมินและร่วมประเมินตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ชุมชนมีจิตสำนึกและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สืบสานประเพณีของท้องถิ่น วัฒนธรรมไทยและภูมิปัญญาของท้องถิ่น ทั้งนี้เนื่องจากการบริหารจัดการการศึกษาในยุคปัจจุบัน เป็นการมุ่งเน้น การจัดการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งเกิดขึ้นโดยการที่ผู้บริหารผู้ได้บังคับบัญชา ชุมชน สังคม องค์กรเอกชน องค์กรภาครัฐ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เข้ามามีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบร่วมภาคภูมิใจ ยิ่งผู้บริหารสนับสนุนให้มีการร่วมมือกันเท่าไรยิ่งเพิ่มพูนอำนาจและความศรัทธาแก่ผู้ได้บังคับบัญชามากขึ้นเท่านั้นมากกว่าการที่ผู้บริหารใช้อำนาจหน้าที่ตามลำพัง เพราะว่าผู้บริหารและผู้ได้บังคับบัญชาต้องทำงานกันเป็นทีม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนเป็นกลไกที่สำคัญในการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษา ในด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาผู้เรียน แต่จากการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองยังมีปัญหาอยู่ในระดับมาก อาจเนื่องมาจากการผู้ปกครองไม่ค่อยมีเวลาให้กับโรงเรียนมากนัก ต้องทำมาหาเลี้ยงชีพเลี้ยงครอบครัว ส่วนใหญ่ผู้ปกครองมีฐานะปานกลางไปจนถึงยากจนจึงไม่ค่อยมีส่วนร่วมกับทางโรงเรียนมากนัก อีกทั้งการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนยังขาดกระบวนการบริหารที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง แต่เมื่อสำรวจความคิดเห็นแล้วพบว่าต้องการจัดการแบบมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะในการบริหารงานโดยทั่วไปยังขาดการบริหารจัดการสถานศึกษาที่สามารถลงสู่ภาคปฏิบัติได้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน และจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและสังเกตโรงเรียนต้นแบบก็เป็นเช่นเดียวกัน กล่าวคือ ยังมีปัญหาและต้องการการจัดการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของประยงค์ แก่นลา (2552 : 195) ได้ทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเกี่ยวกับรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้นผู้บริหารต้องแสวงหาการมีส่วนร่วมจากผู้ที่มีส่วนได้เสีย ได้แก่ ครูและบุคลากรนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน เพื่อมาร่วมคิด

ร่วมวางแผนและร่วมปฏิบัติ ร่วมติดตามและประเมินผลในการพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้มีคุณลักษณะตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 3 ห่วง 2 เงื่อนไข โดยการใช้กระบวนการ PDCA เป็นแนวทางปฏิบัติกิจกรรม ซึ่งผู้บริหารยึดหลักการมีส่วนร่วมในการบริหาร มีการกำกับ ติดตาม ดูแล สร้างขวัญและกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติกิจกรรม ครูและบุคลากรมีหน้าที่นำกิจกรรมลงสู่การปฏิบัติแก่นักเรียนทั้งในโรงเรียน ที่บ้านและชุมชนคอยกระตุ้นให้กำลังใจเพื่อให้นักเรียนฝึกฝนตนเองจากกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ผู้ปกครองและชุมชน คอยช่วยเหลือกิจการของโรงเรียน เช่น ให้ความรู้ คอยสอดส่อง ดูแลและส่งเสริมครู นักเรียนในการปฏิบัติกิจกรรม โดยโรงเรียนมีหลักสูตรที่ยืดหยุ่น สามารถนำกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียงไปบูรณาการกับทุกกลุ่มสาระจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตจริง มีการติดตามและประเมินผลร่วมกันในการปฏิบัติกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง มีการปรับปรุงแก้ไขกระบวนการปฏิบัติกิจกรรมทำให้มีประสิทธิภาพต่อการพัฒนานักเรียน มีการประเมินผลก่อนและหลังปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ทำให้ได้รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและได้ผลการพัฒนาคุณภาพนักเรียนตามวัตถุประสงค์ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ UNESCO (2000 : 1) ได้ศึกษาวิจัยปัญหาการใช้หลักสูตรของบางประเทศในทวีปเอเชีย ได้แก่ อัฟกานิสถาน บังกลาเทศ อินเดีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และศรีลังกา ผลการวิจัยพบว่าปัญหาการใช้หลักสูตรเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการประสานงานที่กระจัดกระจายหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้ ผู้บริหารในระดับต่างๆ ไม่ให้ความสนใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร และขาดการติดตามการใช้หลักสูตรของครู และขาดการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง นอกจากนี้หลักสูตรยังขาดประสิทธิภาพ ขาดแคลนเอกสารหลักสูตร ตำราเรียนไม่ทันสมัย ขาดแคลนหนังสืออ่านประกอบ และศูนย์พัฒนาหลักสูตรขาดการวางแผนที่ดีในการนำหลักสูตรไปใช้

ผลการสร้างการจัดการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่า การจัดการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยวัตถุประสงค์ของการจัดการแบบมีส่วนร่วม ทฤษฎีพื้นฐานและหลักการของการจัดการแบบมีส่วนร่วม องค์ประกอบหลักของการจัดการแบบมีส่วนร่วม แนวทางประเมินการจัดการแบบมีส่วนร่วม เงื่อนไขการนำไปใช้ และเงื่อนไขแห่งความสำเร็จ โดยผลการวิเคราะห์องค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยของการจัดการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ประสบผลสำเร็จพบว่า มีองค์ประกอบหลัก จำแนกเป็น

2 ด้าน คือ ด้านที่ 1 การจัดการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และด้านที่ 2 ด้านการจัดการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาผู้เรียน ทั้งนี้เนื่องจากการสร้างการจัดการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยได้ตรวจสอบข้อมูลการวิจัยแบบสามเส้า (Triangulation) โดยเก็บข้อมูลพื้นฐานในการสร้างจากการศึกษาสภาพปัญหาที่ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวมข้อมูล จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ และจากการสังเกตในโรงเรียนที่ไปศึกษาดูงาน จำนวน 3 โรงเรียน คือ โรงเรียนปทุมวิทยากร โรงเรียนบ้านคูเมือง และโรงเรียนบ้านปะอาว ซึ่งโรงเรียนทั้ง 3 โรงเรียนเป็นโรงเรียนต้นแบบในด้านการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงลงสู่ภาคปฏิบัติ จากนั้นจึงนำข้อมูลมาวิเคราะห์ให้พบองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย ก็พบว่า มีองค์ประกอบหลัก 8 องค์ประกอบและองค์ประกอบย่อย 80 องค์ประกอบ ซึ่งองค์ประกอบที่ค้นพบในครั้งนี้ เป็นข้อมูลพื้นฐานในการยกวางการจัดการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชัยรินทร์ ชัยวิสิทธิ์ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างเสริมค่านิยมตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ให้นักเรียนและชุมชนด้วยโครงการอาชีพ พบว่า 1) การพัฒนาให้นักเรียนทำโครงการอาชีพที่ชุมชนมีส่วนร่วม พบว่า เดิมการทำโครงการประสบปัญหาหลายเรื่อง เป็นผลให้งานที่ปฏิบัติไม่ประสบผลสำเร็จ ผู้วิจัยได้แก้ปัญหาโดยให้นักเรียนศึกษาในชั้นเรียนก่อนการเขียนโครงการที่เหมาะสมกับท้องถิ่นของตนเอง นักเรียนจำเป็นต้องมีข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากร ความต้องการสินค้า จำนวนประชากร และอาชีพที่ชุมชนยอมรับ ซึ่งนักเรียนได้จากการพูดคุย สอบถาม สัมภาษณ์ชาวบ้านหลายๆ คน 2) การติดตามผลการทำงานอาชีพของนักเรียน พบว่า นักเรียนไม่ตระหนักถึงการใช้วัสดุอุปกรณ์ มีการใช้อย่างฟุ่มเฟือย ไม่มีการบันทึกค่าใช้จ่าย นักเรียนไม่ศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเอง รวมทั้งไม่เอื้อเฟื้อกัน แนวทางแก้ปัญหา ผู้วิจัยร่วมส่งเสริมในลักษณะการนิเทศโครงการ พยายามให้นักเรียนใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้โดยขอความร่วมมือจากผู้ปกครองและชุมชน และ 3) ความคิดเห็นของนักเรียนและชุมชนในการดำเนินโครงการอาชีพที่ใช้แนวคิดตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ชุมชนมีความพึงพอใจ เนื่องจากการเรียนรู้อาชีพด้วยตนเอง สามารถปลูกพืชหรือเลี้ยงสัตว์เป็นอาหารในครอบครัว มีลักษณะเป็นการพึ่งตนเอง นักเรียนรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ มีความรับผิดชอบมากขึ้นและเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับรุ่นน้อง เกิดความสามัคคีในครอบครัว

ผลการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของการจัดการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาการจัดการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยผ่านการตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษา มีการประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความสามารถ และเข้าใจในเรื่องดังกล่าวอย่างลึกซึ้ง เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิได้วิพากษ์วิจารณ์ทั้งการจัดการแบบมีส่วนร่วมและคู่มือการนำไปใช้ ตลอดจนได้ให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ จากนั้นผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิมาทำการแก้ไขปรับปรุงให้การจัดการแบบมีส่วนร่วมและคู่มือการนำไปใช้มีคุณภาพมากขึ้น จนส่งผลให้มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของประยงค์ แก่นลา (2552 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเกี่ยวกับรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้น ผู้บริหารต้องแสวงหาการมีส่วนร่วมจากผู้ที่มีส่วนได้เสีย ได้แก่ ครูและบุคลากรนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน เพื่อมาร่วมคิด ร่วมวางแผน และร่วมปฏิบัติ ร่วมติดตามและประเมินผล ในการพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้มีคุณลักษณะตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 3 ห่วง 2 เงื่อนไข โดยการใช้กระบวนการ PDCA เป็นแนวทางปฏิบัติกิจกรรม ซึ่งผู้บริหารยึดหลักการมีส่วนร่วมในการบริหาร มีการกำกับ ติดตาม ดูแล สร้างขวัญและกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติกิจกรรม ครูและบุคลากรมีหน้าที่นำกิจกรรมลงสู่การปฏิบัติแก่นักเรียนทั้งในโรงเรียน ที่บ้าน และชุมชนคอยกระตุ้นให้กำลังใจเพื่อให้นักเรียนฝึกฝนตนเองจากกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ผู้ปกครองและชุมชน คอยช่วยเหลือกิจการของโรงเรียน เช่น ให้ความรู้ คอยสอดส่อง ดูแลและส่งเสริมครู นักเรียนในการปฏิบัติกิจกรรมโดยโรงเรียนมีหลักสูตรที่ยืดหยุ่นสามารถนำกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียงไปบูรณาการกับทุกกลุ่มสาระจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตจริง มีการติดตามและประเมินผลร่วมกันในการปฏิบัติกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง มีการปรับปรุงแก้ไขกระบวนการ ปฏิบัติกิจกรรมทำให้มีประสิทธิภาพต่อการพัฒนานักเรียน มีการประเมินผลก่อนและหลังปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ทำให้ได้รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และได้รับการพัฒนาคุณภาพนักเรียนตามวัตถุประสงค์ และยังสอดคล้องกับ Binda (1989 : 78) ได้ทำการวิจัยเรื่องผู้บริหารกับการนำหลักสูตรไปใช้โดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารต้องสนใจความต้องการของผู้เรียน มีการจัดสรร

เวลาและทบทวนหลักสูตร จัดเตรียมวัสดุ สื่อการเรียนการสอนที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมรวมทั้งรูปแบบการสอนที่มีการเปลี่ยนแปลง โครงสร้างการบริหารและเตรียมการเป็นผู้นำรวมทั้งผู้บริหารเอง ควรมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก มีการให้คำปรึกษาก่อนนำหลักสูตรไปใช้ โดยวางอยู่บนพื้นฐานนโยบายส่วนกลาง ซึ่งแสดงให้เห็นบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาหลักสูตรได้ชัดเจนยิ่งขึ้น จากงานวิจัยข้างต้น พบว่า การบริหารจัดการหลักสูตรเกี่ยวข้องกับการจัดทำหลักสูตร การดำเนินการใช้หลักสูตร การวางแผนการบริหารหลักสูตร การนิเทศหลักสูตร การสรุปผลการดำเนินงานบริหารและการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหาร ซึ่งต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามหลักสูตรสถานศึกษาโดยประยุกต์ใช้ Balanced Scorecard (BSC) มีผลการดำเนินงานในระดับดีและผู้บริหารควรมีบทบาทในการบริหารและพัฒนาหลักสูตรโดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

ผลการประชาพิจารณ์และประเมินการจัดการแบบมีส่วนร่วมพบว่า ความเหมาะสมและความเป็นไปได้อย่างของการจัดการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก และความเหมาะสมของคู่มือการนำไปใช้ โดยรวมมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากการสร้างและพัฒนากิจกรรมจัดการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ผ่านขั้นตอนตามระเบียบวิธีวิจัยมาอย่างดี โดยศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาที่ตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า รวมทั้งได้จัดประชุมสนทนากลุ่ม เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้คำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไข และในขั้นสุดท้ายยังมีการประชาพิจารณ์เพื่อให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไขและคู่มือการนำไปใช้มีความสมบูรณ์มากขึ้น สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์กับโรงเรียนได้เป็นอย่างดี เพราะว่าหลักการและเหตุผลของคู่มือการนำไปใช้มีความชัดเจน มีการเรียงลำดับเนื้อหาการนำเสนอที่อ่านเข้าใจง่าย จัดรูปแบบการพิมพ์มีความเหมาะสมและสวยงามตลอดจนใช้ภาษาที่มีความเหมาะสมต่อการทำความเข้าใจ จึงส่งผลให้การจัดการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และคู่มือการจัดการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของทวี ศันสนีย์พันธุ์ (2550 : 58-60) ได้จัดทำรายงานเรื่อง รายงานการดำเนินการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา เขตตรวจราชการที่ 13 ปีงบประมาณ 2550 พบว่า การอบรมสัมมนาครู พัฒนาบุคลากรตามรอยพระราชดำริสปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้กับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีกิจกรรมพัฒนา

บุคลากรน้อยมาก ทำให้ขาดความมั่นใจในการนำมาประยุกต์ใช้กับการเรียนการสอนและไม่ได้รับเอกสารตัวอย่าง หน่วยการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจึงทำให้การจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนแต่ละแห่งเป็นไปตามความรู้ความเข้าใจของผู้บริหารสถานศึกษาและครูแกนนำเหล่านั้น ส่วนผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีความรู้ความเข้าใจอย่างถูกต้องแล้ว สามารถถ่ายทอดความรู้และปลูกฝังหลักคิดต่างๆ ให้แก่เด็ก สามารถวิเคราะห์ความพอเพียง ความไม่พอเพียงของตนเอง ครอบครัวและทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิตแบบพอเพียง และยังสอดคล้องกับอภิขัย พันธเสน และคนอื่นๆ (2549 : บทคัดย่อ) ได้สังเคราะห์งานวิจัย ข้อเขียนและบทความที่เป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงระหว่างปี 2542-2550 โดยมีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาสถานะองค์ความรู้ (Status of Knowledge) ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 2) เพื่อศึกษาองค์ความรู้ด้านการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในระดับรัฐ ครอบครัว ชุมชน ภาคธุรกิจ โดยเฉพาะในระดับชุมชนของสังคมไทย 3) เพื่อสนับสนุนแผนงานพัฒนาวิชาการและการจัดการความรู้ (ส่งเสริมการวิจัย) ของคณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยโดยเลือก ศึกษางานวิจัยที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียง และเป็นงานวิจัยที่ได้รับทุนสนับสนุนจาก 2 หน่วยงานหลัก คือ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยและกระทรวงศึกษาธิการ การวิจัยได้ใช้วิธีสังเคราะห์ความรู้เชิงคุณภาพและเป็นการสำรวจ ประเมิน วิเคราะห์และสังเคราะห์งานวิจัยแนววิพากษ์ (Critical Knowledge Synthesis) และใช้กลุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) งานวิจัยจากแหล่งต่างๆ จำนวน 204 ชิ้น ผลการสังเคราะห์พบว่า 1) สถานะองค์ความรู้ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเกิดขึ้นท่ามกลางกระแสแนวคิดการพัฒนาสังคมทางเลือกในสังคมไทย เป็นวัฒนธรรมทวนกระแสที่เน้นหลักการไม่โลภ กระจายความเสี่ยง ให้ความสำคัญกับคุณธรรม จริยธรรมและมีความแตกต่างจากอุดมการณ์การพัฒนาของระบบทุนนิยม จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาองค์ความรู้ และแนวคิดสำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการพัฒนาประเทศควรคำนึงถึงความสอดคล้องของสิ่งต่างๆ ในสังคมด้วย 2) ในปัจจุบันมีความพยายามที่ประยุกต์แนวคิดตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการปฏิบัติงานในระบบขององค์กรต่างๆ แต่ยังมีอยู่ในขอบเขตที่จำกัด นอกจากนี้ยังพบว่า การประยุกต์แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในระดับใดก็ตาม ควรกระทำอย่างรอบคอบต้องตระหนักถึงปัจจัยต่างๆ ที่จะเอื้ออำนวยต่อการประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์และเห็นผลอย่างเป็นรูปธรรม ในระดับโรงเรียนควรมีการเตรียมความพร้อมในเรื่องความรู้ ความเข้าใจของบุคลากรทางการศึกษาเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงก่อน จึงค่อยวางแผนการดำเนินงานให้เกิดขึ้นในระดับโรงเรียน เนื่องจาก

ครูเป็นตัวแทนการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญยิ่ง และ 3) สังคมไทยต้องมีการพัฒนางานวิจัยการประยุกต์ใช้แนวคิดตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้ครอบคลุมทุกภาคส่วน ทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครัวเรือนและระดับชุมชน จนถึงระดับประเทศ เพื่อนำข้อค้นพบไปสู่การยืนยันความเป็นไปได้ของการนำแนวคิดตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้และใช้เป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ทางเลือกสำหรับสังคมไทยเพราะองค์ความรู้ในมิติการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงยังพัฒนาไม่มากนัก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยที่ได้จัดการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งถือว่ามีความประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นควรทำการศึกษาคู่มือการนำไปใช้ให้เข้าใจในแนวทางในการนำไปใช้ โดยเริ่มจากการประชุมครูและผู้บริหารโรงเรียนให้มีความตระหนักและเข้าใจในความสำคัญของการมีส่วนร่วมให้ครูทุกคนได้อ่านศึกษาคู่มือการจัดการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จะทำให้มีความรู้มากยิ่งขึ้น
2. ผู้บริหารโรงเรียนดำเนินการตามการจัดการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทุกขั้นตอนให้ครบถ้วน โดยสนับสนุนงบประมาณเพื่อดำเนินการตามกระบวนการในแต่ละด้าน
3. ผู้บริหารโรงเรียนดำเนินการตามการจัดการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความร่วมมืออย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยเรื่องการจัดการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นงานวิจัยที่มีคุณค่าในการบริหารสถานศึกษาเพื่อให้เกิดความมั่นใจในการนำไปใช้ได้สูงสุด ควรนำเอาการจัดการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ไปทดลองใช้กับสถานศึกษาจริงเพื่อหาประสิทธิภาพและประสิทธิผลของกระบวนการ จากนั้นค่อยนำเอาการจัดการแบบมีส่วนร่วมมาทำการประชาพิจารณ์จะทำให้งานวิจัยมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

2. ขั้นตอนของการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการควรกำหนดกลุ่มตัวอย่างให้มากขึ้นในระดับประเทศและเก็บข้อมูลให้ครอบคลุมทั้งประเทศ เพื่อที่จะได้นำผลการวิจัยเรื่องนี้ไปใช้ได้อย่างกว้างขวาง ตลอดจนจำนวนผู้ทรงคุณวุฒิที่ใช้ในการวิจัยในขั้นตอนการทำประชาพิจารณ์ ควรมีจำนวนมากกว่า 50 คน และกำหนดคุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความหลากหลาย เช่น ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียน ศึกษานิเทศก์ ครู ผู้ปกครอง ชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- ชัยรินทร์ ชัยวิสิทธิ์. (2545). การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างค่านิยมตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงให้นักเรียนและชุมชนด้วยโครงการอาชีพ. งานวิจัยปริญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ทวี คັນสนียพันธุ์. (2550). รายงานการดำเนินงานการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา เขตตรวจราชการที่ 13. นครราชสีมา : กลุ่มติดตามและประเมินผลสำนักผู้ตรวจราชการ ประจำเขตตรวจราชการที่ 8.
- ประยงค์ แก่นลา. (2552). รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. งานวิจัยปริญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- อภิชัย พันธเสน และคนอื่นๆ. (2549). สังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- Binda,K. (1989). Elementary School Principle and The Process of Curriculum Implimentattion. Dissertation Abstracts International.
- UNESCO. (2000.) Strategies and Procedures in Developing and Implementing Curriculum. Bangkok : The Unesco Regional Office for Education in Asia and Oceania.